

5. Lektion

Für Julia zum 47. Geburtstag

Wiederholungen

In Lektion 4.3 haben wir die wichtige Partikel **ba:n** បាន erneut besprochen. Dieses Wort hat verschiedene Bedeutungen –und wird daher oft benutzt.

1. បាន = können, möglich sein, in der Lage sein ... Bei dieser Bedeutung finden wir ba:n am Satzende, z.B. *ich kann gehen* k^hñom töⁱ ba:n ខ្ញុំ ទៅ បាន (wörtlich: ich gehen kann) Die Klammer „sra au“ ទៅ machen wir mit O und „sra ao“ ទៅ mit o.
2. បាន = dürfen (darf ich?) wird beim Fragen nach einer Erlaubnis nicht ganz ans Satzende gesetzt, denn dort muss dann tee ទេ stehen. (Man schreibt Te, aber der Computer dreht dies um und schreibt eT. Beim schnellen Sprechen wird daraus eh.)

Darf ich bitte zum Markt (psa:(r) ផ្សារ -Tasten: pjsar) *gehen?* k^hñom sòm töⁱ psa:, ba:n tee? ខ្ញុំ សុំ ទៅ ផ្សារ បាន ទេ? *Du kannst gehen* (oder einfach *du kannst*) ទៅ បាន.

Die Antwort könnte auch einfach *ja, du kannst* sein, also ba:n បាន.

Merken: k^hñom sòm töⁱ ... ba:n tee? *Darf ich bitte gehen ... ?*

Darf ich bitte ins Kino gehen? ខ្ញុំ សុំ ទៅ មើល ភ្នំ បាន ទេ? (töⁱ mö:l kòn *ins Kino gehen*). Bei Ablehnung sagt man *du darfst nicht* mən ba:n tee.

Darf ich bitte Fußball (bal) *spielen* (le:ng) *gehen?* k^hñom sòm töⁱ le:ng bal ba:n tee? ខ្ញុំ សុំ ទៅ លេង បាល់ បាន ទេ? (bal wie *Ball* aussprechen).

Wörterlisten

Wenn Sie nach einen Wort wie *but* (aber) suchen, so versuchen Sie es bei

<http://www.bongthom.com/akonline/selectchaptrek.asp?SID={8E9C1E50-B138-4AB7-93CC-927379166CEC}>

oder http://www.seasite.niu.edu/khmer/vocabulary/wlist/wordlist_set.htm

Zu dem Thema *Sprechen* und *Alphabet* finden wir in Lit.4 einen passenden **Dialog** (S.43)

A: lo:k ceH ni'yiey piəsa: k^hmae rü tee? លោក ចេះ និយាយ ភាសា ខ្មែរ ឬ ទេ?

(Tasten: lok ceH niyay Pasa xjmEr R Te; **R** für rü:)

Sie können die Khmersprache sprechen, oder?

B: k^hñom ni'yiey **ba:n** bən-tec. ខ្ញុំ និយាយ បាន បន្តិច ។ (Beachte, dass bəntec mit den **Tasten** bnjtic geschrieben wird. Ein weiteres Wort für *ein bisschen* ist bən-tec bən-tu:ic បន្តិច បន្តួច, also: bnjtic bnjtYc) *Ich kann (ba:n) ein bisschen sprechen.*

A: **tee!** (nein!) lo:k ni'yiey k^hmae ləw: nah. nɔⁱ (wie in *treu*) srək k^hmae **yu:** tee?
ទេ! លោក និយាយ ខ្មែរ ល្អ ណាស់ ។ នៅ ស្រុក ខ្មែរ យូរ ទេ? **yu:** = *lange Zeit*
Nein!, Sie sprechen sehr gut Khmer. (Waren Sie) lange Zeit in Kambodscha?

B: mən yu: pon-ma:n tee. មិន យូរ ប៉ុន្មាន ទេ ។ *Nicht sehr lange.*

A: lo:k sɔ:say 'ak-sɔ: k^hmae ba:n tee? លោក សរសេរ អក្សរ ខ្មែរ បាន ទេ?
Können Sie Kambodschanisch (Khmer-Buchstaben) schreiben?

B: k^hñom **sdap mən ba:n tee**. sɔm ta: m'dɔ:ng tiət ba:n tee? ខ្ញុំ ស្តាប់ មិន បាន ទេ?
សូម ថា (fa) ម្តង ទៀត បាន ទេ?

Ich habe nicht verstanden (sdap mən ba:n tee). Bitte können Sie (es) noch einmal sagen? verstehen (hören): sdap ba:n; nochmal m'dɔ:ng tiət ម្តង ទៀត (mjdg Tüt); ta: sagen (Können Sie mir helfen? tae (teu) neak juay k^hñom ba:n tee? តើ អ្នក ជួយ ខ្ញុំ បាន ទេ?)

A: ba:t lo:k sɔ:say 'ak-sɔ: k^hmae ba:n tee? បាទ លោក សរសេរ អក្សរ ខ្មែរ បាន ទេ?

B: 'ak-sɔ: - k^hñom sdap mən ba:n tee. *Ich verstehe das Wort 'ak-sɔ: nicht. Wie heißt das auf Deutsch/Englisch?* piəsa: allömång /ång-kle:h (ång-gle:) ta: aⁱ? (ta: aⁱ man sagt was? Vgl. 2.7) អក្សរ - ខ្ញុំ ស្តាប់ មិន បាន ទេ ។ ភាសា អាល្លឺម៉ង់ /អង់គ្លេស ថា អី?

A: piəsa: allömång ta: „Buchstaben“. piəsa: ång-kle:h ta: „letters“.

B: *Ja, Danke!* ba:t, ɔkun! បាទ អរគុណ! (ɔ: *froh sein, kun Verdienst, Dankbarkeit*)

Ich verstehe. yuəl haəy (haⁱ, 2.7). យល់ ហើយ

Ich kann kein Khmer schreiben, k^hñom sɔ:say k^hmae mən ba:n tee

ខ្ញុំ សរសេរ ខ្មែរ មិន បាន ទេ

aber ich will es lernen. pɔn-tae cang riən. ប៉ុន្តែ ចង់ រៀន ។

Man muss natürlich versuchen, möglichst selbständig zu übersetzen. Es folgen daher jetzt einige einfache deutsche Sätze, die Sie vielleicht alleine überstzen können.

Kino

1. *Wohin willst du (bɔ:ng) gehen?* (bɔ:ng sagt man bei Personen, die älter sind als wir oder die sozial höher stehen.)

tae bɔ:ng cang tɔⁱ na:?

តើ បង ចង់ ទៅ ណា?

2. *Ich will einen Film (kon) ansehen (mö:l) gehen. (ich will gehen sehen)*
 k^hñom cang töⁱ mö:l kon. (គុណ = gute Taten)
 ខ្ញុំ ចង់ ទៅ មើល កុន ។
3. *Ich will auch (dae) gehen.*
 k^hñom cang töⁱ mö:l dae.
 ខ្ញុំ ចង់ ទៅ មើល ដែរ។ (Tasten: xjJuM cgä TO möl dEr)
4. *Ich will nicht ins Kino gehen (den Film ansehen gehen)*
 k^hñom mən cang töⁱ mö:l kon tee. (mən ... tee –oder min ... tee, IV.5)
 ខ្ញុំ មិន ចង់ ទៅ មើល កុន ទេ
5. *Dieser Film ist sehr (III.3) gut. Ich will ihn (via) sehen gehen.*
 kon nih ləw: nah. K^hñom cang töⁱ mö:l via.
 កុន នេះ ល្អ ណាស់។ ខ្ញុំ ចង់ ទៅ មើល វា (va, er, sie, es, ihn)
6. *Ist das Kino-Theater (ro:ng-kon) in der Nähe oder weit weg?*
 ro:ng-kon nuh (das da) nöⁱ cət rü chnga:y?
 រោងកុន (rogkun) នោះ (noH) នៅ ជិត ឬ ឆ្ងាយ (qjgay)
 (In II.10 steht Nachbar neə(k) cit ka:ng)
Nahe sein neu-cət (neutschit), *weit weg sein* neu-chnga:y (weit wie “Schanghai”)
7. *Wie viel kostet das Ticket? (sam-bət)*
 tae sam-bət thlai pon-ma:n?
 តើ សំបុត្រ ថ្លៃ ប៉ុន្មាន? (Tasten: tö sMbutjr tjIE bÄunjman)
8. *Zwei Dollar und 50 Cent (geschätzt)*
 pi: rial pram kak (កាក) („dolla:“ schreibt man: ដុល្លា)
 ពីរ រៀល ប្រាំ កាក Als Tourist zahlt man in Kambodscha mit “Dolla:s”, ein “Kak”
 ist praktisch wertlos, d.h. ist das, was der Name andeutet. Der folgende Link bietet
 einen Währungsumrechner:
<http://www.geo.de/reisen/community/reisen/kambodscha/wechselkurs> .
9. *Oh, das ist teuer! thlai nah! ត្រូវ ណាស់* (Tasten: tjIE Nasä; vgl. 3.3)
10. *Das ist billig! t^haok dae! ថោក ដែរ* (Tasten: fok dEr)

Nachdem wir jetzt *teuer* und *billig* übersetzen können, gehen wir auf den **Markt**, den psa:(r) ផ្សារ (Tasten: pjsar „Zar“) – aber vorher geht’s zur **Bank**, wo ein Franzose (cunciət barang, II.5) bei einer etwas älteren Bankangestellten (“ältere Schwester” ba:ng-srai,II.9) Geld (loi) wechseln (doo ជូន) will:

Franzose:

cunciət barang: ba:ngsrai k^hñom cang doo loi
 hangc^hεēñ (*Kurs*) t^hngay nih (*heute*) pənma:n?
 (Lit.2, 179) បងស្រី ខ្ញុំ ចង់ ជូន លុយ
 ហាងឆេង (hagqeg) ថ្ងៃ (fjgS) នេះ (neH) ប៉ុន្មាន ?
Hallo (ältere Schwester), *ich möchte Geld wechseln.*
Wie ist der Kurs heute?

Person (für)
Geldwechsel
nea' dɔo lɔi

hangc^hɛɛñ (Kurs) t^hngay nih kü: (ist, 2.1)
m^uɔy dɔla: bey poan pram rɔy riəl (3500 Rial)
lo:k trö^hka: (3.3) dɔo pɔnma:n (dae Tasten: dEr)?

ហាងឆេង ថ្ងៃ នេះ គឺ (KW)

មួយ ដុល្លា ៣៥០០ (បី ពាន់ ប្រាំ រយ រៀល rül)

លោក ត្រូវការ (tjrUvkaŋ) ដូរ ប៉ុន្មាន ដែរ?

Der heutige Kurs ist

ein Dollar (ist) 3500 Rial (vgl. 4.7).

Der Herr muss wie viel wechseln (dae = Höflichkeitsfloskel)?

(sein kann kü: oder cia sein. Beide können in einem Satz stehen:

Das ist Herr Meier, er ist deutscher Geschäftsmann.

nih kü: lo:k meier, koat cia nea(k) cumnuəñ allömang

នេះ គឺ (2.1) លោក meier, គាត់ ជា អ្នក ជំនួញ (Gjnk CMnYJ)

អាជ្ញីម័ង) Ein Ingenieur ist ein wiswakā វិស្វករ (“Wis-
senschaftler”)

Vgl. zu kü:

http://www.seasite.niu.edu/khmer/grammar_note/grammar_note10/grammar_note10_set.htm

Franz

k^hñom cang dɔo hasəp (50) dɔla: ខ្ញុំ ចង់ ដូរ ៥០ (ហាសិប) ដុល្លា
Ich möchte 50 Dollar wechseln.

ba:ng-srai

nih lo:k so:m 'añcə:ñ (2.7) នេះ លោក សូម អញ្ជើញ
Hier (mein) Herr, bitte schön. (Vgl. 2.7 für Tasten: GBjCöaJ)

Franz

krup haəy rü: noⁱ? គ្រប់ ហើយ ឬ នៅ ? Stimmt der Betrag?
Krup = richtig, vollständig, haəy rü: noⁱ schon ? (wörtlich: schon
oder noch nicht), 4.3

ba:ng-srai

ca: krup haəy/ 'at (nicht) k^hwaH (fehlt) m^uɔⁱ riəl te:
ចា គ្រប់ ហើយ អត់ ខ្លះ មួយ រៀល ទេ
Ja, es stimmt / es fehlt nicht ein Rial.
fehlen k^hwah ខ្លះ (Tasten: xjvH)

Franz

baə (wenn) 'añcəng (so) k^hñom mən cambac roap (zählen) tiət
(nochmals) te: / 'ākun liə-son-haəy
បើ អញ្ជឹង (GJjcwg) ខ្ញុំ មិន ចាំបាច់ រាប់ ទៀត ទេ
អរគុណ លាសិនហើយ
Wenn das so ist, muss ich nicht nochmals zählen. Danke, auf
Wiedersehen.

ba:ng-srai

ca: 'akun ថា អរគុណ

Mit dem ˊ-Zeichen (AltGr ˊ) wird die fallende Aussprache des ca: markiert, d.h. man setzt hoch an, fällt dann aber runter.

Zu wenn (baə) vgl:

http://www.seasite.niu.edu/khmer/grammar_note/grammar_note5/grammar_note5_set.htm baə 'añcəng = wenn das so ist; cambac ចាំបាច់ tchamba(tch) müssen, notwendig sein; roap រាប់ zählen ; wieder einmal tiət ទៀត; zuerst sən សិន; auf Wiedersehen liə-sən-haəy លាសិនហើយ ist höflicher als „lihai“ = liəhaəy លាហើយ

Der Markt (Lit.3,116)

R = Robert រ៉ូប៊ឺត (rəböt) S (fem.) = Sopheap សុភោព (,süße Tochter“)

Der doppelte Akzent („Rattenzahn“, tme:ñ kən-dao) steht oft bei fremdländischen Wörtern, z.B. Namen. Ferner macht er aus einem o-Konsonanten einen solchen der 1. Serie (1.4). In der Konsonantentabelle von 1.1 sehen Sie, dass " immer über einem a-Konsonanten steht. Beachte, dass bei Anwendung des " aus einem ba ein pa wird.

R prək nih bə:ng töⁱ na: klah (4.5)? ព្រឹក (BjrWk) នេះ បង ទៅ ណា ខ្លះ (xjIH) Wohin gehst du an diesem Morgen (prək)?

S prək nih k^hñom töⁱ sala: - haəy töⁱ psa: (pjsar) dae (auch) ព្រឹក នេះ ខ្ញុំ ទៅ សាលា - ហើយ ទៅ ផ្សារ ដែរ (dEr). An diesem Morgen (heute Morgen) gehe ich zur Schule – und ich gehe auch zum Markt. (Vor einer neuen Aussage bedeutet haəy und.)

R töⁱ psa: maəng ponma:n? (4.3, um wie viel Uhr) ទៅ ផ្សារ (pjsar) ម៉ោង (mÄog) ប៉ុន្មាន? Um wie viel Uhr gehst du zum Markt?

S k^hñom töⁱ maəng bey. bə:ng cang töⁱ cia-m^uoy k^hñom te: (gehen mit mir) ខ្ញុំ ទៅ ម៉ោង បី បង ចង់ ទៅ ជាមួយ (CamYy) ខ្ញុំ ទេ? Ich gehe um drei Uhr. Willst du mit mir gehen?

R ba:t, k^hñom cang töⁱ. k^hñom som töⁱ, ba:n te: បាទ ខ្ញុំ ដង់ ទៅ ខ្ញុំ សុំ ទៅ បាន ទេ? Ja, ich möchte gehen. Darf ich bitte gehen?

S ba:n. mən 'ey te: cuab k^hñom nöⁱ sala: nöⁱ maəng pi: kən-laH (2³⁰) haəy yəng nəng töⁱ cia-m^uoy knia បាន មិន អី ទេ ជួប ខ្ញុំ នៅ សាលា នៅ ម៉ោង ពីរ កន្លះ ហើយ យើ នឹង ទៅ ជាមួយ គ្នា។

Ja, kein Problem. Triff mich an der Schule um 2³⁰ und wir werden zusammen gehen. (Heute t^hngai nih ថ្ងៃ - នេះ , Tasten: fjgS nV)

Mit *nəng* (*und, werde, ...*) នឹង kann man ein *künftiges* Geschehen beschreiben (*nəng* ist eine **Futurpartikel**). *nəng tōi* នឹង ទៅ wir *werden* gehen *cia-m^uoy* bedeutet *mit* (3.7). Wenn man *knia* anhängt, erhält man ***cia-m^uoy knia*** = *zusammen* ជា មួយគ្នា (“Knie an Knie”)

Hier sind noch einige nützliche Fragewörter, auch für den Markt geeignet:

Interrogativpronomen

abholen (kommen) *mɔ:k yɔ:k* មក យក; **wann?** *kalna* កាលណា? (oder: *pe:l na:*); **heute nachmittag** *t^hngay rasiəl* ថ្ងៃ រសៀល (*fjgS rsiəl*); **können** *a:c* អាច (Modalverb) **spielen** *le:ng* លេង (l,e,g); **wie?** *yangme:c* យ៉ាងម៉េច; **warum?** *haet 'ay* ហេតុអ្វី?

Wer geht zum Markt? **neak na:** *tōi p^hsa:* ? អ្នកណា ទៅ ផ្សារ (*pjsar*)?

Wen geht er zu treffen (*cuap*)? *koat tōi cuap* **neak na:** ? គាត់ ទៅ ជួប អ្នកណា?

Was willst du kaufen (2.4)? *'äng cang teñ 'ey* (*was*). ឯង ចង់ អី ? (ឯ mit AltGr E)

Wann (*pe:l na:*) *gehst du nach Hause?* *'äng tōi p^hteaH* **pe:l na:** ? ឯង ទៅ ផ្ទះ

ពេល ណា ? (*pteaH pe:l na:* mit den **Tasten:** *p,j,T,H B,e,l N,a*)

Wie spielt er Fußball? *koat le:ng bal* **yangme:c?** គាត់ លេង បាល់ យ៉ាងម៉េច?

Wo arbeiten Sie? *bɔ:ng t^hvöka: nōi 'äna?* បង ធ្វើការ (*Fjvökar*) នៅ ឯណា?

Warum arbeiten Sie dort? **haet 'ay** *bɔ:ng t^hvöka: nōi nuH?* ហេតុអ្វី បង ធ្វើការ នៅ នោះ

Hier nun einige kleine Sätze, die uns auf dem **Markt** von Nutzen sein könnten:

1. *Was möchtest Du heute tun?* *t^hngai nih* (5.5) *cang t^hvö 'ey* (4.3)?

ថ្ងៃ នេះ ចង់ ធ្វើ អី ? (Tasten: *fjgS nV cgä Fjvö GI*)

(*gestern* *m^səl mən* ម្សិល មិញ -Tasten: *mjsl mjJ -*)

2. *Heute will ich zum Markt gehen.* *t^hngai nih cang tōi psa:* (*pjsar*).

ថ្ងៃ នេះ ចង់ ទៅ ផ្សារ

3. *Was willst Du ('äng) kaufen* (*teñ*)? *'äng cang teñ 'ey* (*was*)? ឯង ចង់ ទិញ អី?

(ឯ mit AltGr e)

4. *Was kann* (*a:c*) *ich für* (*cu:n*) *Dich* (*Sie*) *tun?* *tae k^hñom a:c t^hvö away cu:n lo:k?*

តើ ខ្ញុំ អាច ធ្វើ អ្វី ចូន លោក? (*können tun was?*)

Was wünschen Sie? = *haben Sie einen Wunsch* (*båmnå:ng*) nach *etwas* ('*away*)?

5. *Ich hätte gerne etwas (bântec) Zucker (skå). k^hñom cang ba:n skå bântec.*

ខ្ញុំ ចង់ បាន ស្ករ បង្កិត

6. *Hier (mein) Herr, bitte schön. nih lo:k so:m 'aŋcə:ñ. នេះ លោក សូម អញ្ជើញ*

(Vgl. 2.7 für Tasten: GBjCöaJ)

7. *Haben Sie noch (tiət) einen Wunsch? tae lo:k miən bāmna:ng away tiət?*

តើ លោក មាន បំណង អ្វី ទៀត (Tüt)?

...

Wie viel wollen Sie? tae lo:k cang ba:n pon-ma:n?

តើ លោក ចង់ បាន ប៉ុន្មាន?

8. *Nein, danke sehr. te:, åkun craøn. ទេ អរគុណ ច្រើន*

Alles, was man auf dem Markt kaufen kann, findet man in Lit. 7, S.105 ff

Uhrzeit (vgl. z.B. Lit. 3, 109)

Die Formulierung von Sätzen wie die folgenden verlangt eine gewisse Sicherheit im Umgang mit den Uhrzeiten, nicht wahr?

Wann können Sie mich abholen? kalna look a:c (អាថ) 'aŋcə:ñ mək yək k^hñom?

កាលណា លោក អាច អញ្ជើញ (GbjCöaJ, 2.7) មកយក ខ្ញុំ ?

Ich hole Sie heute Nachmittag um drei Uhr ab. k^hñom mək yək lo:k tngay nih maong bey rasiəl. ខ្ញុំ មកយក លោក ថ្ងៃនេះ ម៉ោង បី រសៀល។

Können Sie fünf Minuten auf meinen Koffer (kabo:b) aufpassen (helfen sehen)?

lo:k a:c cuøy (helfen) mö:l kabo:b k^hñom pram minut (oder niəti:) ba:n te:?

លោក អាច ជួយ មើល កាបូប ខ្ញុំ ប្រាំ មីនុត (នាទី) បាន ទេ?

Mein Koffer ist weg (bat), bitte helfen Sie auch mir! កាបូបខ្ញុំ បាត់ សូម លោក ជួយខ្ញុំ ផង? (pə:ng: auch, too, also = dae ដែរ)

In 4.4 sahen wir: *Können Sie mir helfen? tae neak cuøy k^hñom ba:n tee? តើ អ្នក ជួយ ខ្ញុំ បាន ទេ?*

In der letzten Lektion haben wir die Begriffe *Stunde, wie viel* und *haøy* (gab's schon 89) eingeführt, jetzt werden wir diese Ausdrücke zur Zeitangabe verwenden. Natürlich wäre es auch gut, bis 60 zählen zu können ... Aber es ist nicht schwierig, auf Khmer die Uhrzeit zu sagen. Zunächst einige Standardausdrücke:

1. *Wieviel Uhr ist es? tae maong pon-ma:n haøy? (Wörtlich: Stunden wie viele schon?)*

តើ ម៉ោង ប៉ុន្មាន ហើយ (höy)? Man sagt nur „maong“ gefolgt von der jeweilig zutreffenden Zahl, z.B.: *maong bey (haøy) es ist (schon) drei Uhr.*

Wenn die Rede von einer *künftigen* Uhrzeit ist, z.B. *um wie viel Uhr willst du gehen?*
cang töⁱ maong pon-ma:n? ចង់ ទៅ ម៉ោង ប៉ុន្មាន?, lässt man “haəy” (hi!) ហើយ
natürlich weg.

Also: *ich will um 4 Uhr gehen* übersetzen wir mit cang töⁱ maong-buən ចង់ ទៅ ម៉ោង
បួន (**Beachten:** maong-buən = vier Uhr, aber buən maong = vier Stunden!)

Pon-ma:n maong *wie viele Stunden* kann auch bedeuten *wie lange* und wird immer an´s
Satzende gesetzt: *wie lange warst Du zu Hause?* = *wie viele Stunden warst Du zu*
Hause? ប៉ុន្មាន (5.2) nōⁱ p^hteach pon-ma:n maong? បង នៅ ផ្ទះ ប៉ុន្មាន ម៉ោង

Will man nicht exakt um 4 Uhr gehen, sondern, z.B., um 4:25, so setzen wir die Anzahl
der Minuten, also 25, hinter die Zahl der Stunden: cang töⁱ maong buən məp^hey pram
niəti: ចង់ ទៅ ម៉ោង បួន ម៉ែ ប្រាំ នាទី

Aufpassen muss man bei der Angabe *halber* Stunden, denn man benutzt dann den
Begriff kon-lah កន្លះ = *halb*, z.B. 7:30 = maong-pram-pi: kon-lah ម៉ោង ប្រាំពីរ កន្លះ

Das Bindewort (Konjunktion) *seit* lautet pi: ពី (*von*) oder tang-pi: (*seit*) តាំងពី
Er ist seit neun Uhr morgens hier. koat nōⁱ nih tang-pi: maong pram-buən prək.
គាត់ នៅ នេះ តាំងពី ម៉ោង ប្រាំបួន ព្រឹក

Sie war seit sieben Uhr abends hier. koat nōⁱ nih tang-pi: maong pram-pi: l^ongi^oc
គាត់ នៅ នេះ តាំងពី ម៉ោង ប្រាំពីរ ល្ងាច

Man kann pi: ពី zusammen mit ɔng-ka:l អង្គាល់ *wann* benutzen, um *wann* (in der
Vergangenheit) auszudrücken. Wenn man pi: weglässt, so meint man ein Geschehen
in der Zukunft.

Wann ist sie gegangen? koat töⁱ pi: ɔng-ka:l? គាត់ ទៅ ពី អង្គាល់ ?

Wann wird sie gehen? koat töⁱ ɔng-ka:l? គាត់ ទៅ អង្គាល់ ?